

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА”**

УГОЛЬКОВА ОЛЕНА ЗІНОВІЇВНА

УДК 330.322.14.025.12(477)(043.5)

**ОЦІНЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМ
КРАУДФАНДИНГУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Спеціальність 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Скибінський Олександр Станіславович,
Національний університет «Львівська політехніка»,
доцент кафедри менеджменту і міжнародного
підприємництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Денисенко Микола Павлович,
Київський національний університет технологій та
дизайну,
професор кафедри бізнес-економіки та туризму

доктор економічних наук, професор
Яворська Тетяна Василівна,
Львівський національний університет імені Івана
Франка,
професор кафедри банківського і страхового бізнесу

Захист відбудеться «6» травня 2019 р. о 13³⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, 4-й корпус, ауд. 209а).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий «5» квітня 2019 р.

В.о. вченого секретаря спеціалізованої
вченої ради, д.е.н., професор



Скворцов І.Б.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні глобалізаційні процеси та конкурентне середовище зумовлюють необхідність переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку, що вимагає значних фінансових ресурсів. Без застосування новітніх інструментів фінансово-інвестиційної системи неможливими є як покращення стану підприємницької активності, так і реалізація інноваційних, соціальних та бізнес-проектів у вітчизняних економічних реаліях.

У розвинених країнах світу краудфандинг вже зарекомендував себе як інноваційний високотехнологічний фінансовий інструмент для акумулювання коштів з метою реалізації проектів та підтримки стартапів. Цей метод фінансування має ряд переваг, проте його застосування на теренах України є дещо обмеженим у зв'язку із певними технологічними, економічними та соціальними бар'єрами. Існування цих проблемних аспектів зумовлює необхідність детального дослідження поняття «краудфандинг», його особливостей і умов функціонування.

Проблема низького рівня підприємницької та інноваційної активності актуалізується в умовах нестабільності та недосконалості фінансового ринку України, обмеженості і значній вартості фінансових ресурсів для підприємств та підприємців. Все це обумовлює важливість й актуальність розроблення теоретичних і методико-прикладних засад з оцінювання та державного регулювання краудфандингу в Україні. У вітчизняній науці дослідження краудфандингу та його особливостей лише започатковуються, що актуалізує дослідницький інтерес.

Вагомий внесок у розроблення теоретико-прикладних положень у сфері дослідження питання фінансування бізнес-ідей та соціальних і культурних проектів зробило чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто виокремити праці І.В. Алексєєва, Б. Баюс, І.П. Васильчук, С. Вевен, Е. Гербер, А. Голдфарб, Д.Н. Корнеєва, Н.Ю. Корнеєвої, А.К. Кочієвої, О.Є. Кузьміна, Т. Ламберта, А. Лей, О.Г. Мельник, В.О. Огородника, В.Г. Поліщук, А.В. Рогової, Р.В. Фещура, Й. Хемер, В. Швальца, А. Швієнбахера, Н.О. Шпака. Висвітленню актуальних питань фандрайзингу та краудфандингу приділено увагу в роботах таких науковців: А.К. Агравала, П. Бельфламма, О.В. Васильєва, О.В. Дудкіна, М.П. Денисенка, Е. Зеолі, І.Ю. Косулі, П. Куо, В. Купусвами, Б. Ларралде, Дж. Лернера, І.В. Литвин, К. Міллер, О.С. Марченко, Е. Моллік, Ю.М. Петрушенка, К. Прахалада, О.С. Скибінського, А.О. Фоменка, Дж. Хау, О.Л. Чуланової, А. Швієнбахера, Л.М. Швець, Т.В. Яворської та багатьох інших. Основними науковими доробками авторів є розвиток сутності поняття «краудфандинг», розкриття методології формування краудфандингового проекту та процедури його розміщення на краудфандингових платформах, ідентифікування проблем розвитку цього фінансового інструмента у світі тощо.

Незважаючи на напрацювання науковців у аналізованій сфері, низка актуальних завдань із вказаної тематики досі не розв'язана. Зокрема, потребує розвитку типологія краудфандингу, а також чинників його виникнення та розвитку. Існує необхідність створення моделі реалізації краудфандингового проекту та удосконалення процесу оцінювання краудфандингу. Не менш важливим є розвиток

поняття «державне регулювання краудфіндингової діяльності» та удосконалення системи державного регулювання краудфіндингу. Усе це обумовило вибір теми дисертаційної роботи, її мети та завдань.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Формування систем інфокомунікаційного менеджменту на засадах розвитку ІТ-технологій» (номер державної реєстрації 0114U001693), де автором розроблено порівняльну характеристику краудфіндингу та інших інструментів залучення коштів для стартапів і обґрунтовано доцільність застосування краудфіндингових та краудсорсингових технологій для стимулювання підприємницької активності в Україні (акт від 01.03.2019 р.). Обрана тематика дослідження пов'язана також із науковим напрямом кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток краудфіндингової діяльності у системі інвестування національної економіки» (номер державної реєстрації 0119U100487), де автором запропоновано теоретико-методичну модель реалізування краудфіндингових проектів та ряд показників для оцінювання стану систем краудфіндингу в національній економіці (акт від 01.03.2019 р.).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретичних і методико-прикладних засад оцінювання та регулювання систем краудфіндингу в національній економіці. Для досягнення зазначеної мети у роботі встановлено і розв'язано такі завдання:

- розвинути понятійний і термінологічний апарат краудфіндингової діяльності;
- удосконалити типологію краудфіндингових проектів;
- розвинути типологію чинників розвитку краудфіндингової діяльності та дослідити вплив цих чинників на вітчизняні реалії;
- розробити модель процесу реалізації краудфіндингового проекту;
- удосконалити положення з державного регулювання систем краудфіндингу;
- удосконалити інструменти оцінювання систем краудфіндингу.

Об'єктом дослідження є процеси оцінювання та державного регулювання краудфіндингу.

Предметом дослідження є теоретико-прикладні засади оцінювання та державного регулювання краудфіндинговою діяльністю в умовах розвитку національного ринку.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та окреслених завдань у роботі використовувались різні загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження, а саме: аналіз, синтез, групування, порівняння та узагальнення – для уточнення понятійно-категоріального апарату (усі розділи дисертації), зокрема, для обґрунтування сутності понять «краудфіндинг», «система краудфіндингу», «краудфіндингова діяльність», «краудфіндинговий проект», «державне регулювання краудфіндингової діяльності» (підр. 1.1, 1.3), а також під час удосконалення типології краудфіндингу (підр. 1.3) та чинників їхнього формування (підр. 1.2), гіпотетичний метод – для формування гіпотези щодо зміни кількості

краудфандингових проектів у зв'язку із фактором часу та змінами кредитних та депозитних відсоткових ставок (підр.2.1, 3.2); методи анкетування, експертних оцінок та емпіричного дослідження - під час розроблення анкети з метою визначення основних характеристик та стану краудфандингу в Україні, а також під час дослідження динаміки краудфандингової діяльності в Україні (підр.2.3); структурно-логічний аналіз – для побудови моделі процесу виконання краудфандингового проекту (підр.3.2); графічний – для наочного відображення результатів дослідження (усі розділи дисертації).

Теоретичною інформаційною базою дисертаційної роботи є наукова, інформаційно-довідкова, навчально-методична література вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали періодичних видань, статистичні звіти та огляди Державної служби статистики України, Інтернет-джерела, дані досліджень, проведених автором, результати експертних досліджень, економічні огляди, а також нормативно-правові акти органів державної влади України, зарубіжних країн та органів, що регулюють краудфандинг.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому:

вперше:

- розроблено модель процесу виконання краудфандингового проекту, яка визначає основні етапи його здійснення із уточненням учасників та їх функцій на кожному етапі з метою якісного управління процесом реалізування краудфандингових проектів;

удосконалено:

- типологію чинників розвитку краудфандингової діяльності, яка, на відміну від існуючих, передбачає виокремлення двох ключових груп чинників: загальна (стан банківської системи, розвиток ринку платіжних карток та електронних систем, рівень доходів населення, тінізація фінансового сектора, підприємницька активність, доступність кредитних продуктів для підприємців та молодих підприємств) та спеціальна (наявність середнього класу в країні, стан довіри населення до інноваційних соціально-економічних інструментів, схильність населення до заощаджень, наявність мотивації у населення до мікроінвестицій, стан фінансової та технічної грамотності громадян тощо);

- інструменти оцінювання систем краудфандингу органами центральної та місцевої влади, що, на відміну від існуючих, використовують структуроутворюючі абсолютні та відносні показники з метою здійснення порівняльного аналізу (на макро-, мезо- та мікрорівні) та аналізу динаміки стану систем краудфандингу як на регіональному, так і на державному рівні;

- положення з державного регулювання систем краудфандингу, які відрізняються тим, що конкретизують інструменти, за допомогою яких здійснюється вплив органів державного управління на краудфандингову діяльність (створення системи законодавчих актів, що регулюють краудфандингову діяльність; розроблення стратегії підтримки даного виду діяльності; стимулювання збільшення кількості інноваційних хабів, бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів, і є основним середовищем для створення краудфандингових проектів; вдосконалення діяльності електронних платіжних систем; просвітницька діяльність державних та місцевих

органів влади щодо підвищення довіри до такого фінансового інструмента; створення української асоціації краудфандингу, що матиме на меті популяризацію краудфандингу серед населення тощо);

дістали подальшого розвитку:

- понятійний та термінологічний апарат щодо систем краудфандингу, що, на відміну від чинних, враховує спосіб залучення фінансових ресурсів і особливості їх діяльності та виокремити краудфандинг серед інших фінансових інструментів та краудтехнологій, а також знижує можливість ототожнення його із інвестуванням, фандрайзингом, кредитуванням та іншими суміжними поняттями;

- типологія краудфандингових проектів, яка, на відміну від відомих, передбачає виокремлення типів краудфандингових проектів за рівнем новизни (радикальний, модернізаційний та неінноваційний) та за каналами інформації про проект (прямий, непрямий), що створює передумови для ефективного виконання досліджень стану краудфандингової діяльності та врахування особливостей кожного типу краудфандингу при формуванні нормативно-правової бази.

Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні та розробленні теоретичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення державного регулювання краудфандингу та його розвитку в Україні.

Окремі методичні та науково-прикладні рекомендації автора були використані департаментом міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва Львівської обласної державної адміністрації для підвищення ефективності державного управління системами краудфандингу та стимулювання розвитку економіки (довідка № 1467 від 24.10.2017 р.).

Основні положення дисертаційної роботи впроваджені у діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема, у ТзОВ «Любінське сяйво» (довідка № 9-1 від 12.02.2019 р.) та ТОВ «Компанія «ЗІКО» (довідка № 28 від 16.03.2019 р.), що засвідчує їхній прикладний характер.

Матеріали дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» для підготовки студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент» при викладанні дисципліни «Економіка та управління знаннями» (довідка про впровадження №67-01-695 від 12.04.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійних наукових досліджень дисертанта. Усі наукові результати, викладені в дисертації, одержані дисертантом самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї та положення, які становлять особистий внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, прикладні рекомендації та результати дисертаційної роботи розглянуто та схвалено на таких міжнародних науково-практичних конференціях: «Проблеми і перспективи практичної реалізації наукових досліджень» (м.Чернівці, 15–16 березня 2016 р.), «Пріоритети інституційного розвитку національних економік в умовах євроінтеграції» (м.Чернівці, 14–16 квітня 2016 р.), «Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні» (м. Кривий Ріг, 28 квітня 2017 р.),

«Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 22–23 вересня 2017 р.), «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі» (м. Полтава, 14 листопада 2017 р.), «Наука у контексті сучасних глобалізаційних процесів» (м. Полтава, 19 листопада 2017 р.), «Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти» (м. Львів, 24 листопада 2017 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 14 наукових праць, серед яких 7 статей у наукових фахових виданнях України (4 з них включені до міжнародних наукометричних баз даних: 2 – до бази даних Web of Science та 2 – до бази даних Index Copernicus), 7 тез доповідей міжнародних науково-практичних конференцій. Загальний обсяг опублікованих праць – 3,63 друк. арк., з них особисто автору належить 3,28 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту становить 175 сторінок. Дисертаційна робота містить 15 таблиць, 40 рисунків, список використаних джерел із 165 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, основні завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, теоретичну і методичну базу дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, висновки щодо їх практичного значення, а також подано особистий внесок здобувача і дані про апробацію результатів дослідження та публікації.

У **першому розділі «Теорія і практика застосування краудфандингу»** з'ясовано сутність та охарактеризовано краудфандингову діяльність, здійснено типологію краудфандингу, а також виокремлено чинники його розвитку.

Результати аналізування і узагальнення наукових досліджень та практичних рекомендацій показали відсутність однозначності у розумінні не тільки сутності понять «краудфандинговий проект», «краудфандингова платформа», а поняття «краудфандинг» загалом. Ця проблема актуалізується в умовах відсутності правового висвітлення змістового наповнення цих понять в Україні та існуванні відмінностей та особливостей у їх трактуванні в різних країнах світу. Встановлено, що поняття «краудфандинг» часто ототожнюється із фандрайзингом та іншими видами краудтехнологій. Застосовуючи інструменти морфологічного аналізу, беручи до уваги основи фінансової науки та вивчивши практичний досвід його використання, автором обґрунтовано доцільність запропонованого трактування поняття «краудфандинг» як інноваційного інструменту, що дає змогу акумулювання фінансових ресурсів від значної кількості учасників (донорів) для реалізації авторами (реципієнтами) інноваційних, соціальних та бізнес-проектів із застосуванням спеціалізованих інтернет-ресурсів (краудфандингових платформ), що вимагає спеціальних компетенцій від реципієнтів, які можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора. На думку дисертанта, краудфандинговою платформою доцільно вважати спеціалізований інтернет-ресурс, що функціонує з

метою збору, аналізу та розміщення на ньому краудфандингових проектів та з ціллю одержати прибуток або на благодійних засадах. Щодо поняття «краудфандинговий проект», то це обмежена у термінах діяльність одного або кількох авторів проекту (реципієнтів), що полягає у розміщенні інформації про проект на краудфандинговому інтернет-ресурсі з метою одержати певну визначену суму коштів від значної кількості донорів з фінансовою, матеріальною винагородою або без неї. Наведені трактування аналізованого поняття дають змогу закласти основи для розроблення нормативно-правового забезпечення такої діяльності у вітчизняних умовах.

На основі аналізування існуючих вітчизняних і зарубіжних наукових праць та власного дослідження, виокремлено основні переваги та недоліки використання краудфандингу для залучення коштів з метою реалізації різноманітних проектів. Серед переваг краудфандингу для реципієнтів варто виокремити такі: значний потенційний обсяг фінансування; забезпечення можливості оцінювання потенціалу новоствореного підприємства; безкоштовне аналізування та можливість вдосконалення потенційного продукту споживачами; створення клієнтської бази; невисока вартість залученого капіталу; реципієнт залишається власником бізнесу та єдиним, хто контролює реалізацію проекту в усіх випадках, крім краудінвестингу. Щодо основних недоліків застосування краудфандингу для акумулювання авторами проектів необхідних коштів, то, насамперед, доцільно назвати такі: можливість копіювання чи викрадення ідеї; умови високої конкуренції; обмеженість коштів (правило акумулювання 100% від поставленої цілі); наявність комісії краудфандингових платформ; неуніверсальність (не усі проекти будуть акцептовані краудфандинговими платформами); постійний характер та значний обсяг роботи реципієнта.

На основі власного дослідження та вивчення практики зроблено висновок про те, що процедура розміщення краудфандингового проекту є досить універсальною для усіх видів краудфандингу і зазвичай може відрізнитись особливостями певної краудфандингової платформи.

Ключовими учасниками краудфандингового проекту є:

- автори проекту або реципієнти - це люди, що мають необхідність в певній кількості фінансових ресурсів для реалізації проекту, що має на меті надання послуги, створення товару чи реалізацію якоїсь події;
- працівники краудфандингової платформи або медіатори - люди, що відповідають за функціонування такої краудфандингової платформи (модератори);
- донори проекту - особи, що бажають підтримати певний проект.

На основі аналізування зарубіжного та вітчизняного досвіду виявлено, що краудфандингова діяльність є складним та багатоаспектним процесом, що перебуває під впливом різноманітних чинників. Відтак, розвинуто типологію та змістове наповнення чинників, що впливають на розвиток краудфандингу. Ці чинники згруповано в групи спеціальних та загальних чинників. До загальних чинників варто віднести такі: стан та особливості економічного розвитку країни, стан банківської системи, стан розвитку ринку платіжних карток та електронних систем, доходи населення, доступність кредитних продуктів для підприємців та новостворених

підприємств, наявність та якість нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності, інноваційна інфраструктура. Названі чинники є важливими та складають необхідну основу для зародження краудфандингу в певній державі. Проте на розвиток та динаміку краудфандингової діяльності впливають і інші чинники, що можуть бути об'єднані в спеціальну групу: наявність та активність середнього класу в країні, стан довіри населення до інноваційних фінансових інструментів, підприємницька активність, схильність населення до заощаджень, стан фінансової та технічної грамотності громадян, наявність та поширення доступу до інтернету.

Сутність, змістове наповнення та різноманітність краудфандингових проектів викликає необхідність ретельного дослідження краудфандингу з метою активного використання цього інструменту вітчизняними підприємствами. Одержані в результаті узагальнення наукових розробок вчених та практиків висновки дали змогу згрупувати та удосконалити типологію краудфандингових проектів за низкою важливих та незалежних ознак (рис. 1).



Рис. 1. Типологія краудфандингових проектів

Примітка: удосконалено автором

Автором запропоновано враховувати такі класифікаційні ознаки, як новизна (неінноваційні, радикальні та модернізаційні проекти) та канали інформації про проект (проекти з прямим каналом інформації, проекти з непрямим каналом інформації). Радикальним краудфандинговим проектом є такий, що дозволяє забезпечити створення певного нового продукту чи послуги, модернізаційним – проект, ціллю якого є покращення чи вдосконалення певних вже існуючих товарів та послуг, а неінноваційним проектом є проект, що потребує фінансової допомоги для реалізації чи створення вже існуючих ідей, товарів, послуг, подій. За каналами інформації про проект краудфандингові проекти можна розділити на проекти з

прямим каналом інформації (відбуваються тоді, коли донори взнають про проект вперше на краудфандинговій платформі, обрали цікавий для них проект та підтримали його) та проекти з непрямим каналом інформації (вид краудфандингового проекту, коли потенційні донори, що вже знають про певний проект та зацікавлені в ньому, шукають краудфандингову платформу, де він розміщений та цілеспрямовано реєструються та фінансують його).

Краудфандинг розглядають в контексті загальних інструментів фінансування і часто його відносять до венчурної діяльності чи порівнюють із фінансуванням завдяки «бізнес-ангелам». Проте ці три моделі збору коштів мають певні відмінності, переваги та недоліки. Порівняльна характеристика краудфандингу, фінансування завдяки «бізнес-ангелам» та венчурного фінансування зазначена у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика інноваційних джерел фінансування

Показники	Джерела фінансового забезпечення діяльності стартапів		
	Фінансування за допомогою краудфандингу	Фінансування за допомогою бізнес-ангелів	Венчурне фінансування
Часові рамки прийняття рішення інвестором	Швидке рішення (до 1 місяця)	Зважене рішення (понад 1 місяць)	Зважене рішення (понад 1 місяць)
Вартість фінансування для реципієнтів	Комісія 5-10% від суми + частка в капіталі (інколи)	Частка в капіталі + дивіденди	Частка в капіталі + дивіденди
Кількість учасників	Велика кількість донорів	1 або синдикат бізнес-ангелів	Венчурна компанія
Середня сума фінансування проекту (у доларах США)	10 000 - 500 000	25 000 - 200 000 або до 1 000 000	800 000 - 25 000 000
Стадія розвитку об'єкта вкладення коштів	- Передпосівна стадія стартапу - Посівна стадія стартапу	- Передпосівна стадія стартапу - Посівна стадія стартапу	- Стадія розвитку стартапу; - Стадія розширення стартапу; - Складні фінансові умови компанії
Інші переваги обраного методу фінансування	Аналіз думок потенційних споживачів	Наставництво і поради	Контакти
Участь інвестора в управлінні	Не бере участі в управлінні	Не завжди бере участь в управлінні	Участь в раді керуючих
Публічність	Інформація про проект доступна ЗМІ	Інформація про проект недоступна ЗМІ	Інформація про проект недоступна ЗМІ
Величина ризику для донорів	Низький ризик	Середній ризик	Високий ризик
Термін одержання прибутку	2-3 роки після внесення коштів	2-5 років після внесення коштів	3-7 років після внесення коштів
Мета фінансування для донорів	Особиста зацікавленість у кінцевому результаті проекту + прибуток капіталі (інколи)	Прибуток + передача досвіду	Високі прибутки

Примітка: розвинуто автором

Краудфандинг має ряд переваг над зазначеними способами фінансування (можливість бути побаченим широким колом інвесторів, необмежена кількість раундів фінансування, висока швидкість акумулювання коштів (60-120 днів), універсальність), проте фінансування за допомогою «бізнес-ангелів» та венчурне фінансування переважає своїми обсягами та наявністю більш досконалого та всеохоплюючого законодавчого регламентування.

У другому розділі «Аналізування та оцінювання систем краудфандингу» досліджено сутність та складові системи краудфандингу, охарактеризовано вітчизняний і зарубіжний досвід краудфандингової діяльності, а також оцінено тенденції та перспективи краудфандингових операцій у світі та в Україні.

Процедура реалізації краудфандингового проекту на перший погляд здається простішою, ніж застосування традиційних інструментів для акумулювання фінансових ресурсів, проте така діяльність вимагає існування багатьох елементів та зав'язків між ними, що складає краудфандингову систему. Під поняттям «система краудфандингу» варто розуміти поєднання діяльності суб'єктів краудфандингу, тобто авторів проекту та донорів (спонсорів) проекту завдяки краудфандинговим платформам та іншим інтернет ресурсам з метою акумулювання коштів для реалізації інноваційних, бізнес- та соціальних проектів.

Важливим аспектом розвитку краудфандингу є значна підтримка цього фінансового інструменту людьми, що вкладають власні кошти для реалізування проектів. Кількість зареєстрованих краудфандингових донорів у світі постійно зростає. Як наслідок, виокремлено основні мотиви участі людей (донорів) у підтримці краудфандингових проектів (рис. 2).

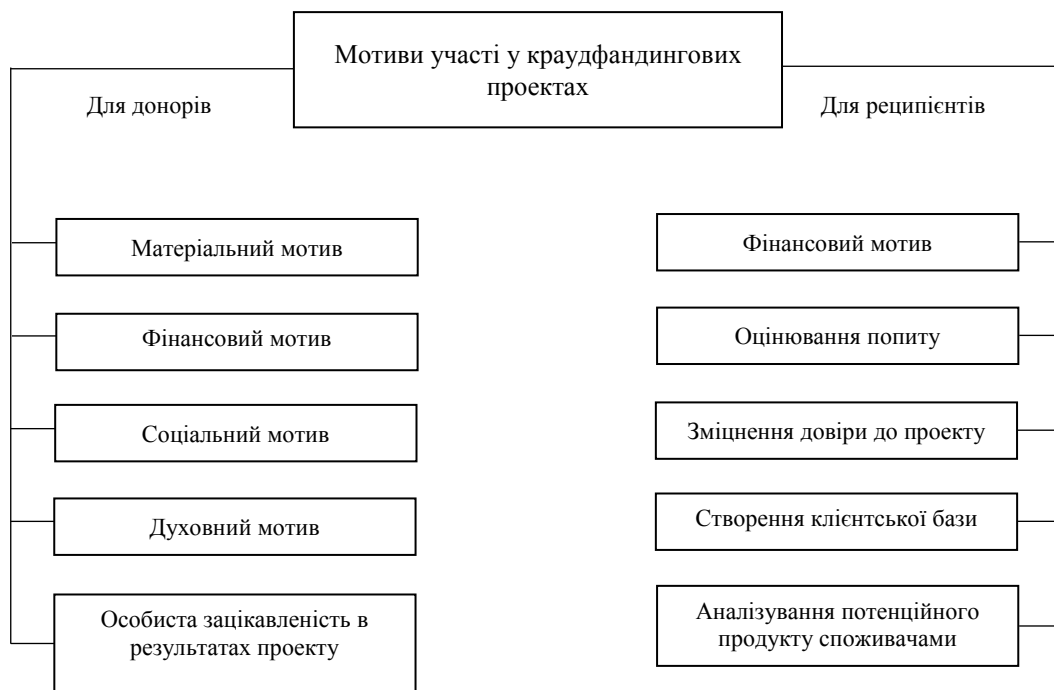


Рис. 2. Основні мотиви участі донорів та авторів проекту у краудфандингу

Примітка: запропоновано автором

Завдяки дослідженню мотивів участі у краудфандингу можна побачити різницю між таким видом діяльності та інвестуванням. Для донорів краудфандингових проектів, на відміну від інвесторів, рівно важливими мотивами, окрім фінансового, є: бажання колективізму, бути частиною чогось та потреба бути причетним до якоїсь спільноти (особливо в сучасних умовах віртуального комунікування людей); духовна зацікавленість (характерний для донорів, що готові надати не надто велику суму коштів на благодійні соціальні та культурні проекти); матеріальна зацікавленість (найчастіше стосується проектів у галузях інноваційних технологій, мистецтва, музики, ігор тощо та схожий на попередній продаж або пресейлінг, тобто донор вкладає кошти та натомість одержує кінцевий продукт чи послугу краудфандингового проекту; особиста зацікавленість в результатах проекту (схоже на матеріальну зацікавленість, але відмінність полягає у тому, що донор не одразу отримує обіцяний товар чи послугу, а одержує потенційну можливість використання результатів проекту); фінансова зацікавленість (донор одержує фінансову винагороду за його грошовий вклад, характерний для краудлендингу (тобто краудфандингу, за якого основною винагородою для донора є відсоток), краудінвестингу (мається на увазі краудфандинг, за якого основною винагородою для донора є акції), та краудфандингу на основі роялті і переважає в таких країнах, як Великобританія та Нідерланди).

На основі узагальнення наукових розробок вчених та практиків виявлено роль краудфандингових платформ для оцінки життєздатності проекту, відтак, і потенціалу новоствореного підприємства загалом. У роботі доведено, що краудфандинг має високу динаміку розвитку та значний потенціал використання. Для аналізування тенденцій краудфандингових операцій у світі використовувалися три показники: кількість краудфандингових платформ (Q), обсяг коштів, залучених за допомогою краудфандингу (V), обсяг коштів, залучених за допомогою однієї краудфандингової платформи (M) (табл. 2).

Для кожної пояснюваної змінної було складено базову та модифіковані моделі. Для кожної з них було сформовано числові моделі, побудовано графік динаміки, лінію тренду тощо. Варто зауважити, що якість кожної регресійної моделі перевірялась критерієм Фішера та коефіцієнтом детермінації. Для такої пояснюваної змінної, як кількість краудфандингових платформ, усі запропоновані регресійні моделі підтверджують свою адекватність та їх коефіцієнт детермінації є більшим за 0,83. При аналізуванні обсягу коштів, залучених за допомогою краудфандингу, та обсягу коштів, залучених за допомогою однієї краудфандингової платформи, лише половина моделей є адекватними.

За результатами дослідження базових та модифікованих моделей лінійного, логарифмічного, гіперболічного і степеневого видів та на підставі розрахунків параметрів моделей за фактичними даними встановлено, що найбільш адекватними моделями для опису залежності кількості краудфандингових платформ є модель степеневого виду, для опису залежності обсягів коштів в часі є модель логарифмічного (показникового) виду. Важливим також є проведене аналізування досвіду краудфандингової діяльності та її законодавчого регулювання у таких країнах як, США, Нідерланди, Франція, Німеччина, Великобританія та інші.

Формування базових і модифікованих моделей та їх перевірка на адекватність

Пояснювана змінна	Базова та модифіковані моделі	Числові моделі	Коефіцієнти детермінації	F-критерій розрахунковий	Адекватність моделей за F-критерієм
Кількість краудфандингових платформ, од.	$Y_t^q = b_0 + b_1 * t + e$, де Y_t^q – кількість краудфандингових платформ t – фактор часу (рік) b_0, b_1 – параметри моделі e – відхилення емпіричних значень від теоретичних значень пояснюваної змінної	$Y_t^q = -0,0546 + 0,2666 * t + e$	$R^2 = 0,9932$	$F_{розрах.} = 438,17$	Підтверджується
	$\ln Y_t^q = b_0 + b_1 * t + e$	$\ln Y_t^q = 5,09 + 0,4475 * t + e$	$R^2 = 0,9172$	$F_{розрах.} = 33,07$	Підтверджується
	$Y_t^q = b_0 + b_1 * x + e$, де $x = 1/t$	$Y_t^q = 1,2901 - 1,1932 * x + e$	$R^2 = 0,8374$	$F_{розрах.} = 15,45$	Підтверджується
	$Y_t^q = b_0 + b_1 * z + e$, де $z = \sqrt{t}$	$Y_t^q = -0,7055 + 0,8653 * z + e$	$R^2 = 0,9912$	$F_{розрах.} = 337,9$	Підтверджується
Обсяг коштів, залучених за допомогою краудфандингу, у дол США	$Y_t^v = b_0 + b_1 * t + e$, де Y_t^v – обсяг коштів, залучених за допомогою краудфандингу t – фактор часу (рік) b_0, b_1 – параметри моделі e – відхилення емпіричних значень від теоретичних значень пояснюваної змінної	$Y_t^v = -11,53 + 7,87 * t + e$	$R^2 = 0,8424$	$F_{розрах.} = 16,63$	Підтверджується
	$\ln Y_t^v = b_0 + b_1 * t + e$	$\ln Y_t^v = 6,346 + 0,8172 * t + e$	$R^2 = 0,9962$	$F_{розрах.} = 786,47$	Підтверджується
	$Y_t^v = b_0 + b_1 * x + e$, де $x = 1/t$	$Y_t^v = 25,045 - 28,391 * x + e$	$R^2 = 0,4614$	$F_{розрах.} = 2,56$	Не підтверджується
	$Y_t^v = b_0 + b_1 * z + e$, де $z = \sqrt{t}$	$Y_t^v = -28,538 + 24,228 * z + e$	$R^2 = 0,7563$	$F_{розрах.} = 9,31$	Не підтверджується
Обсяг коштів, залучених за допомогою 1 краудфандингової платформи, у дол США	$Y_t^m = b_0 + b_1 * t + e$, де Y_t^m – обсяг коштів, залучених за допомогою 1 краудфандингової платформи t – фактор часу (рік) b_0, b_1 – параметри моделі e – відхилення емпіричних значень від теоретичних значень пояснюваної змінної	$Y_t^m = -2,3735 + 5,0335 * t + e$	$R^2 = 0,781$	$F_{розрах.} = 10,69$	Підтверджується
	$\ln Y_t^m = b_0 + b_1 * t + e$	$\ln Y_t^m = 1,256 + 0,3697 * t + e$	$R^2 = 0,8195$	$F_{розрах.} = 13,62$	Підтверджується
	$Y_t^m = b_0 + b_1 * x + e$, де $x = 1/t$	$Y_t^m = 20,475 - 16,966 * x + e$	$R^2 = 0,3734$	$F_{розрах.} = 1,78$	Не підтверджується
	$Y_t^m = b_0 + b_1 * z + e$, де $z = \sqrt{t}$	$Y_t^m = -12,912 + 15,293 * z + e$	$R^2 = 0,683$	$F_{розрах.} = 6,46$	Не підтверджується

Примітка: розраховано автором

Взято до уваги обсяги краудфандингової діяльності, кількість платформ, ключові краудфандингові платформи, основні типи краудфандингових проектів, що підтримуються донорами в певній державі тощо.

Досліджено наявність та з'ясовано особливості законодавчого регулювання та інших інструментів управління в кожній з аналізованих держав з метою розроблення основ для його запровадження в Україні. Потрібно враховувати, що кожна країна характеризується певними власними особливостями, зумовленими етапами економічного та соціального розвитку, тому варто модифікувати та адаптувати досвід високорозвинутих держав, оскільки ті інструменти державного впливу, що добре спрацювали в одній державі, можуть не дати жодного ефекту в іншій.

Варто зазначити, що сьогодні для національних економік більшості розвинутих країн світу характерною є підтримка розвитку краудфандингової діяльності державними і місцевими органами влади та громадськими і професійними об'єднаннями, адже такий інноваційний фінансовий інструмент дає змогу посилити підприємницьку активність в державі, знизити рівень безробіття, збільшити значення валового внутрішнього та національного продуктів, покращити рівень життя населення, стимулювати інноваційний розвиток, врівноважити фінансовий сектор, а також збільшити інвестиційну діяльність. Ось чому розвиток краудфандингової діяльності загалом та вітчизняних краудфандингових платформ зокрема повинен стати одним із основних завдань державного управління.

Для вирішення окресленого у роботі завдання виокремлення й характеристики особливостей краудфандингу було проведено опитування у 2017 р. з використанням онлайн-анкетування. Опитування було загальнодоступним в мережі інтернет, крім цього автором було розіслано прохання пройти онлайн-анкетування працівникам та резидентам стартап інкубаторів, акселераторів та коворкінгових об'єднань, а саме: ITEA Hub, iHUB, Communa, Startup Depot, Tech Startup School, Unit.city та інші. Участь в анкетуванні взяло 248 респондентів на теренах м. Львова та м. Києва, та відповідних областей, більшість є представниками інноваційних та бізнес об'єднань, що варто враховувати при оцінці результатів (рис. 3).

Узагальнення результатів дослідження дало змогу сформулювати тезу про те, що для респондентів є відомим поняття «краудфандинг» (частка відповідей 84%), проте незначна частина з них розглядали краудфандинг як перспективний спосіб фінансування їх бізнес-ідей (частка відповідей 18%) і лише 5% респондентів вже мають досвід створення краудфандингового проекту та розміщення його на спеціалізованих платформах.

Неучасть респондентів в краудфандингових проектах, тобто не лише як авторів, а й навіть як донорів, зумовлена в основному трьома причинами: слабка популяризація використання краудфандингу для фінансування інноваційних, соціальних та бізнес-проектів (68 %), недовіра до українських краудфандингових проектів (61 %) та відсутність в нашій країні відповідного законодавчого регулювання (59 %).

Доцільно зауважити, що опитані експерти вказали, що, на їх думку, процес створення та реалізації краудфандингової кампанії є складним та тривалим (близько 70 % респондентів).



Рис. 3. Причини неучасті респондентів у краудфандингу (КФ) на краудфандингових платформах (КП)

Примітка: сформовано автором за результатами опитування

Позитивно варто відзначити те, що респонденти довіряють краудфандинговим платформам (понад 50%), проте більшість з них довіряє лише відомим та іноземним, що потребує негайного реагування зі сторони державних органів.

У роботі встановлено і те, що обсяги краудфандингових операцій в Україні є суттєво меншими за обсяги європейських країн та те, що більшість вітчизняних проектів є прикладами краудфандингу на основі дарунку, тобто в нашій країні активно функціонує тільки благодійний краудфандинг (понад 90 % із усіх профінансованих проектів на українських краудфандингових платформах).

У третьому розділі «Формування державного регулювання краудфандингу в Україні» розроблено модель процесу виконання краудфандингового проекту, яка визначає основні етапи реалізування проекту та ключових учасників, удосконалено поняття «державне регулювання краудфандингової діяльності» та систему державного регулювання краудфандингу, яка конкретизує функції та інструменти, за допомогою яких здійснюється вплив органів державного управління на краудфандингову діяльність.

Державне регулювання краудфандингової діяльності охоплює процес здійснення управлінського впливу державних органів влади на розвиток систем краудфандингу з метою забезпечення розвитку національної економіки шляхом залучення невикористаного потенціалу заощаджень населення та розвитку краудфандингової інфраструктури. До інструментів державного регулювання краудфандингової діяльності автор пропонує включити такі: удосконалення нормативно-правової бази, що регулює таку діяльність; стимулювальна податкова політика та податкові пільги для реалізації краудфандингових проектів; забезпечення механізму розвитку бізнес інкубаторів, акселераторів та інших елементів інноваційної інфраструктури; розроблення та впровадження механізму

поширення інформації про краудфандинг (створення асоціації, державних офісів тощо); створення передумов та регулювання співпраці з міжнародними та українськими краудфандинговими інтернет-платформами.

Враховуючи вищенаведене, у роботі розроблено модель процесу виконання краудфандингового проекту (рис. 4).

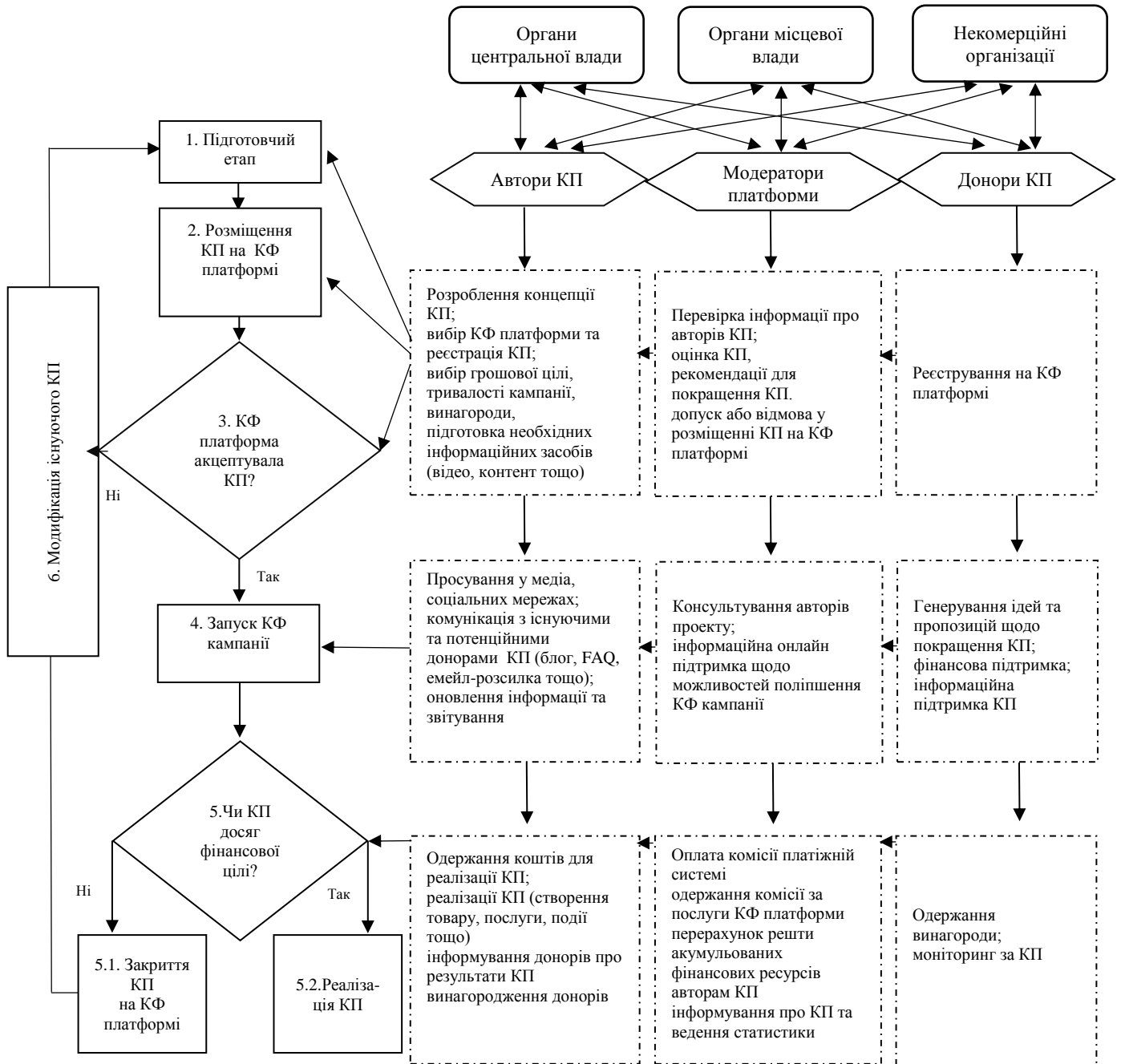


Рис. 4. Модель краудфандингового проекту

Примітка 1: розроблено автором.

Примітка 2: КП – краудфандингових проект, КФ – краудфандинг (-овий, -ова),

Модель процесу виконання краудфандингового проекту визначає основні етапи реалізування проекту, що характеризується уточненням учасників проекту на кожному етапі та їх функцій з метою якісного управління процесом реалізації проектів, що дає змогу авторам проекту (реципієнтам), донорам проекту,

модераторам краудфандингових платформ розуміти власні функції у краудфандинговій діяльності і брати на себе відповідальність за реалізовані дії та представникам державних та місцевих органів влади розуміти процес реалізації краудфандингового проекту з метою створення необхідної інфраструктури.

Представлену модель процесу виконання краудфандингового проекту є основою побудови майбутніх моделей, які стосуватимуться інших аспектів краудфандингу. Варто відзначити те, що модель описує основних учасників краудфандингу, важливі етапи реалізації краудфандингового проекту, передбачає встановлення зв'язків прямого характеру та описує ключові функції кожного з учасників такої діяльності на кожному етапі проекту.

Проаналізовано сучасний стан та особливості функціонування бізнес-інкубаторів та акселераторів, обґрунтовано їх значущість для розвитку краудфандингової діяльності та досліджено досвід успішних українських проектів, що зуміли закумуляувати необхідні кошти на відомих міжнародних краудфандингових платформах, таких як Kickstarter, Indiegogo, GoFundMe, PledgeMusic, RocketHub тощо.

З метою здійснення оцінювання та постійного моніторингу стану краудфандингової діяльності запропоновано використовувати такі структуроутворюючі показники:

- абсолютні:

- загальний обсяг фінансових ресурсів, акумульованих за допомогою краудфандингу (V_{cfa}), грн:

$$V_{cfa} = \sum_i R_i , \quad (1)$$

де R – загальна сума коштів, яку залучили краудфандингові проекти певного типу краудфандингу, грн.; i – тип краудфандингової діяльності;

- загальна кількість краудфандингових платформ, що існують в певній державі (QP_{cfa}), од.:

$$QP_{cfa} = \sum_i QP_i , \quad (2)$$

де QP – кількість платформ певного типу краудфандингу, од.; i – тип краудфандингової діяльності;

- відносні:

- середня сума фінансових ресурсів, акумульованих за допомогою 1 краудфандингового проекту (MV_{cfa}), %:

$$MV_{cfa} = \frac{\sum_i R_i}{\sum_i Q_i} , \quad (3)$$

де R – загальна сума коштів, яку залучили краудфандингові проекти певного типу краудфандингу, грн.; Q – загальна кількість краудфандингових проектів певного типу краудфандингу, од.; i – тип краудфандингового проекту;

- питома вага вкладу краудфандингової діяльності у ВВП (CFA_{GDP}), %:

$$CFA_{GDP} = \frac{\sum_i PS_i}{GDP} \cdot 100\% , \quad (4)$$

де PS – продукти та послуги, що створюються внаслідок реалізування краудфандингових проектів, грн.; i – тип краудфандингового проекту; GDP – ВВП країни, грн;

- питома вага чисельності учасників краудфінансової діяльності у загальній чисельності економічно-активного населення, %:

$$W = \frac{n_{cfa}^d + n_{cfa}^r + n_{cfa}^m}{N_p} \cdot 100\% , \quad (5)$$

де W – питома вага чисельності учасників краудфінансової діяльності у загальній чисельності економічно-активного населення, %; n_{cfa}^d – кількість донорів, що зареєстровані на краудфінансових платформах, од.; n_{cfa}^r – кількість реципієнтів, що здійснюють краудфінансову кампанію та зареєстровані на краудфінансових платформах, од.; n_{cfa}^m – кількість людей (медіаторів), що працюють на краудфінансових платформах, од.; N_p – загальна кількість економічно-активного населення України, од.;

- питома вага вкладу краудфінансової діяльності у економічну активність держави (CFA_{EA}), %:

$$CFA_{EA} = \frac{\sum_i E_i}{QE} \cdot 100\% , \quad (6)$$

де E – кількість підприємств, створених як наслідок реалізації краудфінансових проектів, од.; i – тип краудфінансової діяльності; QE – загальна кількість новостворених підприємств, од.;

- показник фінансової доцільності застосування краудфінансування, (Pr_{cfa}), %:

$$Pr_{cfa} = \frac{c_{cfa}^p + c_{cfa}^{ps} + c_{cfa}^b}{CP} \cdot 100\% , \quad (7)$$

де c_{cfa}^p – комісійні нарахування краудфінансової платформи, грн.; c_{cfa}^{ps} – комісійні нарахування платіжної системи, грн.; c_{cfa}^b – комісійні нарахування банківської установи, грн.; CP – середня вартість доступних кредитних ресурсів, грн.

Зазначені показники можна використовувати для оцінювання краудфінансової діяльності. Початкові розрахунки за цими показниками показали перспективність такого підходу оцінювання. Позитивна динаміка вказаних показників характеризуватиме високу якість державного управління та дозволить здійснювати порівняльний аналіз як на державному, так і на регіональному рівні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретико-методологічне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо регулювання систем краудфінансування в національній економіці. За результатами дисертаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Розвинуто типологію краудфінансових проектів за певними незалежними ознаками, а саме запропоновано до існуючих класифікаційних ознак (за терміном реалізації проекту, за напрямом вкладення коштів, за способом винагородження донорів) додати за ступенем новизни та за каналами інформації про проект. Узагальнена та вдосконалена типологія створює передумови для здійснення досліджень стану краудфінансової діяльності науковцями, економістами, фінансистами і аналітиками та дає змогу правознавцям врахувати особливості кожного з типів краудфінансування для формування та вдосконалення нормативно-

правової бази, що регулює краудфандингову діяльність. Запропонована класифікація дозволить державним регуляторам та органам статистики відстежувати динаміку розвитку кожного типу краудфандингу та його вплив на економічну активність держави.

2. Розвинуто типологію та змістове наповнення чинників розвитку краудфандингової діяльності, що передбачає виокремлення двох ключових груп чинників: соціальної та загальної. Дослідження впливу різноманітних чинників здійснювалось завдяки аналізуванню досвіду становлення та розвитку краудфандингу в таких країнах: США, Німеччина, Франція, Великобританія, Нідерланди та інші. Найвагоміші чинники, що вплинули на розвиток краудфандингу в цих країнах, запропоновано вважати універсальними, тобто такими, що повинні враховуватись у кожній країні. Крім цього, кожен з виділених чинників був проаналізований для України з метою оцінювання соціальної, правової та економічної ситуації для розвитку краудфандингової діяльності в нашій державі. Така типологія дозволить представникам державних та місцевих органів влади, учасникам фінансового ринку, керівникам суб'єктів господарювання та іншим розуміти проблемні аспекти та необхідні напрямки для вдосконалення з метою покращення функціонування інноваційної та фінансової інфраструктури та, як наслідок, розвитку краудфандингової діяльності.

3. Удосконалено інструменти оцінювання систем краудфандингу органами центральної та місцевої влади, що передбачає використання структуроутворюючих абсолютних та відносних показників для аналізування стану краудфандингової діяльності та його динаміки. Це все дозволить державним службовцям підвищити якість управління та збалансувати розвиток краудфандингової діяльності.

4. Удосконалено положення з державного регулювання краудфандингу, які конкретизують функції та інструменти, за допомогою яких здійснюється вплив органів державного управління на краудфандингову діяльність. З метою надання відповідного переліку необхідних інструментів проаналізовано досвід державного управління краудфандингом в Чехії, Польщі, Румунії та Болгарії. Запропонований методологічний підхід до державного регулювання дозволить державним службовцям розробляти практичні рекомендації, спрямовані на удосконалення стану краудфандингу в нашій державі.

5. Розроблено модель процесу виконання краудфандингового проекту, яка визначає основні етапи реалізування проекту (підготовчий етап; розміщення краудфандингового проекту на краудфандинговій платформі; завершення краудфандингової кампанії; реалізація краудфандингового проекту (якщо необхідна для нього сума коштів була закумульована) або закриття проекту (якщо проект не досягнув поставленої фінансової цілі) з можливою модифікацією проекту. Кожен етап характеризується уточненням учасників та їх функцій з метою якісного організування процесу реалізування краудфандингових проектів, що дає змогу авторам проекту (реципієнтам), донорам проекту, модераторам краудфандингових платформ розуміти власні функції у краудфандинговій діяльності і брати на себе відповідальність за реалізовані дії, а представникам державних та місцевих органів

влади розуміти процес реалізації краудфандингового проекту з метою створення необхідної інфраструктури.

6. Розвинуто понятійний та термінологічний апарат щодо краудфандингу, зокрема визначення поняття «краудфандинг» як інноваційний інструмент, що дає змогу акумулювання фінансових ресурсів від значної кількості учасників (донорів) для реалізації авторами проектів (реципієнтами) інноваційних, соціальних та бізнес-проектів із застосування спеціалізованих інтернет-ресурсів; «краудфандингова діяльність» як вид підприємницької діяльності щодо мобілізації фінансових та інших ресурсів за допомогою спеціалізованих інтернет-ресурсів від різноманітних джерел для реалізації інноваційних, соціальних та бізнес-проектів, яка вимагає спеціальних компетенцій від авторів проектів (реципієнтів), що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора; «краудфандинговий проект» це обмежена у термінах діяльність одного або кількох авторів проекту (реципієнтів), що полягає у розміщенні інформації про проект на краудфандинговому інтернет-ресурсі з метою одержати певну визначену суму коштів від значної кількості донорів з фінансовою, матеріальною винагородою або без неї. Удосконалений понятійно-термінологічний апарат закладає основи для вірного розуміння цих понять економістами та правознавцями для забезпечення відповідного нормативно-правового регулювання такої діяльності, а також дасть змогу учасникам краудфандингової діяльності та іншим учасникам фінансового ринку оперувати ключовими поняттями, що всесторонньо характеризують таку діяльність.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Ugolkova, O., 2016. Characteristic peculiarities of main crowdfunding websites *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Логістика*, 848, с. 63–68.

2. Уголькова, О.З. та Реверенда, Н.Ю., 2016. Існування середнього класу як одна з передумов функціонування краудфандингу. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми економіки та управління*, 847, с. 164–169. (Особистий внесок автора: досліджено поняття «середній клас суспільства» та його роль у розвитку краудфандингової діяльності)

3. *Ugolkova, O., Kuzmin, O. and Skybinskyi, O., 2016. Crowdfunding: essence, value and typology. *Marketing and Management of Innovations*, 2, pp. 170–180. (Міжнародна представленість та індексація журналу: Інституційний репозитарій Сумського державного університету, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, *Directory of Open Access Journals*, *IndexCopernicus Journals Master List*, *Google Академія*, *Ulrichsweb*, *Research Bible*, *Scientific Indexing Services*, *CiteFactor*, *Російський індекс наукового цитування (eLIBRARY.RU)*, *Journal Index*, *SHERPA*, *WorldCat*, *Science Impact Factor*, *EconBiz*, *Academic Journals Database*,

* Видання одночасно належить до наукових видань, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

Global Impact Factor, Emerging Sources Citation Index (Web of Science)). (Особистий внесок автора: систематизовано і розвинуто типологію краудфандингу та подано авторське визначення поняття «краудфандинг»).

4. *Уголькова, О.З. та Скибінський, О.С., 2017. Чинники розвитку краудфандингової діяльності в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*, 3 (18), т. 2, с. 97–101. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus International*). (Особистий внесок автора: проаналізовано динаміку краудфандингу в зарубіжних країнах та запропоновано ключові чинники його розвитку)

5.* Уголькова, О.З., Фещур, Р.В., Кузьмін, О.Є. та Скибінський, О.С., 2017. Стан і перспективи розвитку краудфандингової діяльності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : збірник наукових праць, 2 (23), с. 414–423. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Web of Science, Google Scholar, Index Copernicus International, Ulrich's Periodicals Directory, Російський індекс наукового цитування*). (Особистий внесок автора: досліджено сучасний стан та динаміку краудфандингових операцій, виявлено основні тенденції та перспективи)

6. Уголькова, О.З., 2017. Ключові елементи системи краудфандингу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Проблеми економіки та управління*, 873, с. 105–110.

7.*Уголькова, О.З. та Реверенда, Н.Ю., 2018. Ключові особливості краудфандингу та роль бізнес-інкубаторів для його розвитку. *Економіка: реалії часу*, [online] 4 (38), с.76-82. Доступно: < <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/76.pdf> > [Дата звернення 20.02.2019]. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory (США), Російський індекс наукового цитування (Росія), Index Copernicus (Польща), Open Academic Journals Index*). (Особистий внесок автора: досліджено сутність та роль бізнес-інкубаторів та акселераторів для успішного функціонування систем краудфандингу).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Уголькова, О.З. та Угольков, Є.О., 2016. Двомовність українських інтернет-ресурсів: перевага чи недолік. *Пріоритети інституційного розвитку національних економік в умовах євроінтеграції: V Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених-економістів*. Чернівці, Україна, 14–16 квітня 2016 р. Чернівці: ЧНУ.

9. Уголькова, О.З. та Угольков, Є.О., 2016. Поняття краудсорсингу і краудфандингу та їх роль в умовах загальнодержавної кризи. *Проблеми і перспективи практичної реалізації наукових досліджень: XXXVI міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 15-16 березня 2016 р. Київ:

* Видання одночасно належить до наукових видань, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

Науково-видавничий центр «Лабораторія думки».

10. Уголькова, О.З., 2017. Розвиток інтернету та його вплив на краудфандингові операції у світі. *Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні: I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція*. Кривий Ріг, Україна, 28 квітня 2017 р. Кривий Ріг: ДонНУЕТ.

11. Уголькова, О.З., 2017. Фактор довіри для розвитку краудфандингових операцій в Україні. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: VI Міжнародна науково-практична конференція*. Одеса, Україна, 22–23 вересня 2017 р. Одеса: Атлант.

12. Уголькова, О.З., 2017. Краудфандинг, фінансування «бізнес-ангелами» та венчурне інвестування: відмінності, переваги та недоліки. *Наука у контексті сучасних глобалізаційних процесів: Міжнародна науково-практична конференція*. Полтава, Україна, 19 листопада 2017 р. Одеса: Друкарня «Друкарник».

13. Уголькова, О.З. та Угольков, Є.О., 2017. Краудфандинг як інструмент для маркетингового дослідження клієнта. *Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі: Міжнародна науково-практична конференція*. Полтава, Україна, 14 листопада 2017 р. Полтава: ЦФЕНД.

14. Уголькова, О.З. 2017. Умови функціонування краудфандингу в Україні. В: *Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти: II міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих учених, аспірантів та студентів*, Львів, Україна, 24 листопада 2017 р., [online] Доступно: <http://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Transformatsiini_protsezy_v_ekonomitsi_Ukrainy_hlobalni_ta_rehionalni_aspekty__Materialy_II_Mizhnarо.pdf> [Дата звернення 20.02.2019].

АНОТАЦІЯ

Уголькова О.З. Оцінювання та державне регулювання систем краудфандингу в національній економіці. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2019.

Дисертацію присвячено вирішенню наукового завдання розроблення теоретичних положень та надання методико-прикладних рекомендацій з удосконалення підходів до оцінювання та державного регулювання систем краудфандингу. У роботі розвинуто понятійний та термінологічний апарат щодо систем краудфандингу та удосконалено типологію краудфандингових проектів. Проведено детальний аналіз досвіду застосування краудфандингу та виявлено чинники, що вплинули на встановлення та розвиток краудфандингової діяльності у розвинених країнах світу. Розвинуто типологію чинників розвитку краудфандингу та досліджено їх вплив на вітчизняні реалії. Удосконалено положення з державного регулювання краудфандингу. Розроблено модель процесу реалізації краудфандингового проекту, систематизовано та вдосконалено ряд показників з метою здійснення оцінювання та моніторингу стану краудфандингової діяльності.

Ключові слова: краудфандинг, фінансування, інновації, система, регулювання краудфандингової діяльності.

АННОТАЦИЯ

Уголькова Е.З. Оценивания и государственное регулирование систем краудфандинга в национальной экономике. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 - Экономика и управление национальным хозяйством. – Национальный университет «Львовська політехніка» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2019.

Диссертация посвящена решению научной задачи разработки теоретических положений и методико-прикладных рекомендаций по совершенствованию подходов к оценке и государственному регулированию систем краудфандинга. В работе развит терминологический аппарат по системам краудфандинга и усовершенствована типология краудфандинга. Проведен детальный анализ опыта применения краудфандинга и выявлены факторы, повлиявшие на установление и развитие краудфандинговой деятельности в развитых странах мира. Развито типологию факторов развития краудфандинг и исследовано их влияние на отечественные реалии. Разработана модель процесса реализации краудфандингового проекта, которая разделяет проект на этапы с выделением ответственных за каждый этап лиц и их функций. Усовершенствована положения по государственному регулированию краудфандинга и систематизировано ряд показателей с целью осуществления оценки и мониторинга состояния краудфандинговой деятельности в государстве.

Ключевые слова: краудфандинг, финансирование, инновации, система, регулирования краудфандинговой деятельности.

ANNOTATION

Ugolkova O. Evaluation and state regulation of crowdfunding systems in the national economy. – On the rights of manuscript.

Thesis for the scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.03 - Economics and management of the national economy. – Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2019.

The dissertation is devoted to solving the scientific problem of developing theoretical basis and providing methodological and applied recommendations for improving approaches to the evaluation and state regulation of the crowdfunding systems. The relevance of scientific research is due to the limited financial resources and their significant cost for newly created, innovative enterprises or for public organizations and diverse cultural and artistic associations.

The object of the research of the dissertation is the process of assessment and state regulation of the crowdfunding system, and the subject of the study is the theoretical and applied principles of state regulation of the crowdfunding activity in the conditions of development of the domestic market.

The conceptual and terminological apparatus in relation to crowdfunding activity is developed, namely the author's definition of the notions "crowdfunding", "crowdfunding system", "crowdfunding project", "crowdfunding activity" and others is given. In author's opinion, crowdfunding is an innovative tool that allows accumulation of financial resources from a significant number of participants (donors) for the implementation by authors (recipients) of innovative, social and business projects with the use of specialized Internet resources (crowdfunding platforms) requiring special competencies from recipients, which may affect the donor's positive decision. The system of crowdfunding, in author's understanding, is a combination of the activities of crowdfunding actors, that are, the project authors, the donors (sponsors) of the project and the intermediaries thanks to Internet resources in order to accumulate funds for the implementation of innovative, business and social projects

In addition, the typology of crowdfunding projects is improved, new classification features and new types of crowdfunding projects are proposed and the analysis of the main selected types is realized. Namely, it is proposed to take into account such classification features as novelty and information channel of the project. The author distinguishes the following types of projects by the novelty: radical, modernization and non-innovative projects. The radical crowdfunding project is type of project that allows the creation of new product or service, modernization project has a purpose to improve certain existing products and services, and non-innovative project is a project that requires financial help for the implementation or creation of existing ideas, goods, services, and events. According to the information channels of project, the crowdfunding projects can be divided into projects with direct and indirect channel of information. The development of such a typology will create the basis for an adequate legal framework that will not manage crowdfunding activity in general, but each individual type of crowdfunding project, since each one is significantly different from the other by the crowdfunding platforms, by the way of rewarding, and by participants.

The model of the implementation of the crowdfunding project is developed in the dissertation. This model divides the project into stages with the identification of those responsible for each stage of the individuals and the allocation of their functions. The main functions at all stages of projects for recipients are the following: development of the concept of crowdfunding project; choice of appropriate crowdfunding platform and registration of project; choice of monetary purpose, duration of the campaign, remuneration for donors; preparation of the necessary information tools (video, content, etc.) and promotion in the media, social networks; communication with existing and potential crowdfunding project's donors; update information and reporting; receiving funds and implementation of idea of crowdfunding project; informing donors about the project's results and their remuneration.

Detailed analysis of the experience of applying crowdfunding in developed countries is carried out. As a result, the typology of the factors of development of crowdfunding is developed and the influence of these factors on the national realities is analyzed.

In the dissertation, the concept of "state regulation of crowdfunding activity" is improved. The author suggests to include the following instruments for state regulation of crowdfunding systems: improvement of the legal and regulatory framework governing

such activity; stimulating tax policy and tax incentives for the implementation of crowdfunding projects; provision of a mechanism for the development of business incubators, accelerators and other elements of innovation infrastructure; development and implementation of a mechanism for disseminating information about crowdfunding as financial instrument (creation of Ukrainian association of crowdfunding, different state offices, etc.); creation of preconditions and regulation of cooperation with international and Ukrainian crowdfunding internet platforms.

In order to realize the evaluation and continuous monitoring of crowdfunding activity, it is suggested to use the following indicators: the total amount of financial resources accumulated with the help of crowdfunding, the total number of crowdfunding platforms existing in a particular state, the average amount of financial resources accumulated with the help of one crowdfunding project, the weight of the contribution of the crowdfunding activity to GDP, the share of number of participants in the crowdfunding activity in the total number of economically active population, the weight of the contribution of the crowdfunding activity to the economic activity of the state, the indicator of financial feasibility of applying crowdfunding. These indicators can be used to assess crowdfunding activity. Initial calculations on these indicators showed the prospect of such an assessment approach. The positive dynamics of these indicators will characterize the high quality of public administration and will allow for comparative analysis both at the state and at the regional level.

The practical significance of the results obtained in the dissertation is the possibility of using financial managers of existing enterprises and young entrepreneurs methodical recommendations for: substantiation of expediency of attraction of financial resources with the help of crowdfunding activity; development of the crowdfunding project and establishment of responsible persons at each stage of the project; analysis of the project on its viability; estimation of economic efficiency of the crowdfunding project. In addition, the research results constitute a solid foundation for further research in this area.

Key words: crowdfunding, financing, innovation, system, regulation of crowdfunding activity.